

Zgodnja DANICA.

Katolišk cerkven list.

Danica izhaja vsak petek na celi polji, in velja po pošti za celo leto 4 gid. 60 kr., za pol leta 2 gid. 40 kr., za četrt leta 1 gid. 30 kr. V tiskarnici sprejemana na leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold.; ako zahteva na ta dan pravnih izide Danica dan poprej.

Tečaj XXVI.

V Ljubljani 10. vinotoka 1873.

List 41.

Predgovor k sestavkom o smagi svetega križa.

Dokler sem bil otrok, nisem razumel, zakaj moja ljuba mati tolikanj čisla znamenje svetega križa, in zakaj ne opusti nobenega dneva, da ne bi prekrižala mi čela, ust in serca; da celo prestrašil sem se nekdanj slišati pobožno izrekovati jo besede: „Jezus Kristus križani bodi v mojih mislih, v mojih ustih in v mojem sercu“. Beseda „križani“ je z grozo in žalostjo napolnila moje dušo.

V rojstnem kraju blizo moje domače hiše je stala cerkvice, in krog nje se je razprostiralo od starodavnih časov z zidom ograjeno pokopališče. Na to sem še otrok pogostoma hodil. Tu sem vidil prav veliko iz lesa izrezano podobo križanega Odrešenika, o kateri mi je tolikokrat pripovedovala mati moja; tu sem vidil Jezusa Kristusa s ternjevo krono na glavi, z razprostertimi na križ prilitimi rokami in nogami, z odperto stranjo, vse telo z ranami pokrito. Grozen je bil ta pogled! Mislil sem si: I zakaj neki pravi moja mati, naj tale križani Jezus varuje me vse dni, naj me brani in vodi po vseh mojih potih. Kako me bode branil? Glej roke in noge ima na križ pribite. Kako me bo varoval, kako vodil po potu? Zaperte ima oči, glej, zaperte tudi usta; ves je v ranah tako, da ga ni zdravega uda na njegovem telesu. Ta njegov obraz mi jemlje vso radost, in spomin njegov z grozo napolnjuje moje serce. Vendar te svoje bridkosti nisem razodel nobenemu človeku.

Čez nekaj let sem se učil zgodbe svetega pisma bolj na tanko, in serce me je bolelo, da je judovsko ljudstvo, zapeljano po starašinih, pismoukih in velikih duhovnih svojih, k smerti obsodilo Jezusa Kristusa, tega velikega dobrotnika svojega; jezil sem se, da je neusmiljeno umorjen bil učenik resnice in pravice, kterega nedolžnost je očitno spoznal sam nezvesti učencec in obupani izdajavce njegov, nad katerim celo poganski sodnik ni našel nobenega smerti vrednega vzroka.

Pozneje sem prebiraje svetovno zgodovino tudi v njej s kervavimi čerkami našel zapisano, da je koj od začetka svetá marsikteri blag mož skupil enako osodo. — Tu razdraženo ljudstvo strup podaje modremu Sokratu; tam nehvaležni Neron usmrtuje učitelja svojega Seneka; tu oči izdirajo viteškemu Belizarju; tam v ječo pahajo zaslužnega Krištofa Kolumba itd. In mislil sem si: Svet je pač poln krivičnosti! Kako marsikteri blag človek je po nedolžnem hudo terpel na svetu; kako marsikteri zaslužen mož je kervavel na mučeniškem pozorišču, zapadel predsodkom, razžaljeni prevzetnosti, zlobnosti in maščevavnosti. Narava vendar svojega reda ni spremenila. Naj si kdo v praznem napuhu še tolikanj domišljuje, da o njegovem rojstvu se raduje svet in za-

luje o smerti njegovi, naj sebe in svojo osodo povišuje nad zvezde; naj umre mogočni Cezar ali ubožni Diogen, prevzetni Napoleon ali revni berač: kolo v naravi se ne ustavi, ampak se vedno verti! Revne, uboge stvari smo mi vsi, dasi tudi drage bitja. Vse človeštvo je le del veseljstva, in lahko zgine posamezen človek v vesoljnem svetu.

Cesar otrok s svojim slabim umom nisem spoznal, kar sem mladeneč napak razumel, to pa mi je razsvetlila luč svete vere in razjasnilo globoče verno premišljevanje. Kar se je otroku zdelo strašno in grozno, to se mi je pokazalo potlej milo in tolažljivo. Sedaj še le vidim, koliki razloček je med Kristusom in onimi možmi, ktere je preganjal svet, med njegovim in njihovim terpljenjem. Slavni ti možje so pri vsej svci slavi vendar bili samo ljudje, vdani mnogim slabostim in pomanjkljivostim; Kristus pa je Bog in človek skupaj. Vse drugačno je bilo toraj njegovo terpljenje, različna njegova smert.

Sicer nam strepetá serce že tudi, ako le s telesnimi očmi pogledamo k njemu na križ ter ga vidimo vsega v ranah kot hudodelnika grozno terpeti med dvema razbojnikoma. Vendar tudi tukaj, dasi zaničevan in zasramovan, na križu in prav na križu se je pokazal v svoji božji moči in slavi. Gora Kalvarija, ktera je pričá bila njegove slabosti, je pričevala tudi o njegovi slavnosti. Vsa priroda je kazala svojo usmiljenost in žalost nad križanim Odrešenikom svetá. Nebo se žalostno prevleče, opoldne se solnce zatemni, zemlja se trese, skale pokajo, grobi se odpirajo, smert daje svoj plen nazaj in davno umerli vstajajo od mertvih pričujoči, da je Jezus na križu premagal smert. Ob kratkem, vse stvari so čutile slavo svojega Stvarnika. Njih glasovi so bili tako mogočni, da je rimski stotnik pod križem na straži viditi, kaj se godi, zavpil: „Res, Sin Božji je bil ta“.

Poganski stotnik je bil prvi, kateri je Jezusa o smerti njegovi spoznal Boga, in osemnajst stoletij se oglašá to spričevanje po vsem svetu. To spričevanje nam več velja, kot sodba snidnice judovske, pa umšarstvo poganskih modrijanov celega sveta. Uni so terdovratni v svoji hudobiji, ti v svojem človeškem modrovanji zgubili pravo luč; stotnik pa je imenitna pričá, in njegovo pričevanje se dá prilastovati le čudežem, ktere je sam vidil in s svojim lastnim zdravim umom presojeval. Naj ostanejo Judje terdovratni pri pogledu na tolike dela vsemogočnosti, naj se posmehovaje odvrtačajo od skrivnosti svetega križa neverniki; mi pa spoznamo: Ta križ stori konec vsem dvombam. To, da je Kristus ukljub sramotni smerti na križu koj spoznan bil za pravega Boga, in sicer po vsem svetu in vse čase, to spričuje, da mora res Bog biti; toliko premembo more storiti le Bog, kateri je križu dodeliti hotel

tako čudovito zmago. Kakor ni mogoče, da bi kdo prevariti mogel vesoljni svet; tako tudi ni mogoče, da bi prevara deržala se tolikanj stoletij in motila sploh ljudi, med katerimi je bilo toliko učenih in modrih, toliko nevérnih in nemirnih, kateri so potem, ko so njih pomislili in ugovori razloženi in overženi bili po kerščanskega nauka nebeški modrosti, sami postali kristjanje. Pa mislimo si, da bi Jezus brez Božje moči le kar človek storil bil vse te reči: to bi bilo pametnemu človeku veliko težje razumeti mimo vseh verskih skrivnost, o katerih se spotikajo še sedaj pogani in brezverniki.

Pač nobena reč serca vernega kristjana katoličana ne poprijema tako globoko, kakor pobožno premišljevanje o zmagi ali viteštvu svetega križa, in sicer posebno zato, ker križ ni le orodje našega odrešenja, na katerem je Sin Božji umerl za nas grešnike, ampak je tudi še sedaj in bode do konca sveta častitljivo znamenje našega Zveličarja. — Križ je bil, je in bo vedno zastava, pod katero se bode zbiralo človeštvo, pod katero se ima vojskovati, celó do sodnjega dne. Križ je in bode vedno knjiga, v kateri se naj očitniše kaže Božja pravičnost pa usmiljenost; duhovno orožje, s katerim je odrešenik sveta premagal pekel in satana; lepota kerščanskega sveta, tolažilo žalostnih, zerkalo življenja in bramba proti vsem vidnim in nevidnim sovražnikom našega zveličanja. Križ je bil in bode vse čase močni ščit proti napadom satanskim in zavetje proti grožnjam brezbožnih, kajti, svesti smo si, da oni, kateri verujejo v križanega Jezusa Kristusa in ga verno nasledujejo, ne bodo poginili, temuč imeli bodo večno življenje.

In zato sem se namenil, pri toliki od dné do dné veči spridenosti na svetu, k povzdigi češčenja in pobožnosti od tega zveličanskega znamenja, na katerem je za nas grešnike umerl Jezus Kristus v spravo našo z Očetom nebeškim, k vzbujenju zaupanja do njega, na kterega se češčenje to posebej obrača, do Sina Božjega, Zveličarja na križu, kateri kakor nekdanj, tudi sedaj in vselej do konca v terpljenji svojem oznanuje poterpežljivost, priporoča ponižnost, zaterjuje pokornost, skazuje in doveršuje ljubezen, — spisati in na svetlo dati, obširniše premišljevanje: da bi se po njem verne duše kerščanske vnmale k Jezusa Kristusa gorečemu nasledvanju ter k voljnemu prenašanju križev, ktere Bog dopušča na nas zlasti v sedanjih viharjih časih, in da bi gledé na vse stoletja stanovitno zmago in slavo svetega križa tim krepkejše v bran postaviti se mogle proti hudim sovražnikom, kateri si prizadevajo zatopiti sveti križ in zadušiti v srcih človeških ta prečudni zaklad ter znak večne ljubezni in milosti Božje.*)

Pij IX in brezmadežno spočetje.

Pod tem naslovom je naznanil verski časnik „Propagateur de la devotion a St. Josef“ te-le lepe misli:

Verska resnica od brezmadežnega spočetja Marije D. je bila v našem času na dveh med seboj neizrečeno različnih krajih na zemlji razglašena. Eden tih krajev

*) Kratki zagovor. Premišljevanja o zmagi ali viteštvu svetega križa je v slovaškem narečju spisal duhoven nadškofje Ostrižonske, biskop Modrokanenski, Janez Munkaj, ter v Skalici leta 1869 dal na svetlo v bukvah po imeau „Vitezstvo svätého križa“. Od slovaške Matice jih je dobila naša Matica slovenska. Te bukve so zlata vredne, in morebiti sem vstregel marsikterim rojakom stojim, da sem po njih poslovenil jim prelepe premišljevanja o svetem križu; še bolj pa bi vstregel premožniši od mene, kateri bi jih založil in pomogel tako, da pobožno ljudstvo slovensko v knjigi skupaj dobi sestavke, ki se nahajajo zdaj sam ter tje po zadnjih treh tčejjih (1871—73) Zg Danice.

je večno mesto Rim, kjer so nezmotljivi papež, obdani od večine škofov sv. kat. Cerkve, preslavno razglašenje te verske resnice naznanili „Urbi et Orbi“, to je, svojemu mestu in vesoljnemu svetu.

Kteri je pa drugi kraj? Do takrat neznana votlina v pireneških gorah, kjer se je božji odmév te verske resnice ponavljal brez šuma in hruma; namesto katoliških škofov je bila edina priča mala deklica Bernardina, ki ni znala ne brati ne pisati.

Ko so Pij IX staro vero katoliškega sveta v brezmadežno spočetje Marije D. pristeli verskim resnicam, kako je tulil in bučal od te resnice zadeti pekcl in pa prekucija! Vnemarni so se smehtjali in vera nekterih katoličanov je omahovala.

Vendar morebiti ravno zato se je blažena Mati Božja, ki je tudi Mati sv. Cerkve, blagovolila osebno prikazati in svetu naznaniti, da se namestnik njenega Sina ni zmotil; hotla je z lastnimi ustmi poterčiti izrek, kateri je prišel iz Rima, s tem, da se je razodela z imenom razglašene verske resnice: „Jaz sem brezmadežno spočetje“.

Kolikokrat se je že od takrat ta rimska molitev v Lourdes-u ponavljala: „Virgo sine labe concepta, Pium custodi, qui te immaculatam declaravit!“ — „O Devica, brez madeža spočeta, vari Pija, ki te je za brezmadežno razglasil!“

Brezmadežna Devica je storila še več, kakor da bi le svojega papeža ljubljencu varovala; okinčala je njegovo čelo z dvema kronama, ki ju ni nosil nobeden njegovih prednikov: s krono petindvajsetletnice, in s krono oglašene verske resnice nezmotljivosti.

Verski resnici brezmadežnega spočetja Marije D. in papeževe nezmotljivosti odmevate zdaj tudi po zemlji; zdi se, da ena je plačilo druge.

Že takrat vedoča sedanje stiske je žalovanje pokazala brezmadežna Devica v Saleti in je ponovila to žalost v Lourdes-u: „Pokora, pokora!“

Sv. Oče nezmotljivi so oropani svojega prestola in jetnik; ali ta hrabri vodja (kakor so se imenovali Pij IX 18. julija 1851, ko se jim je prebralo pismo Melanije o skrivnostih dveh otrok v Saleti) je bil primerno obdan z orožjem nezmotljivosti, da se zamore ustavljati vsem napadom pekla.

Nobeden papežev ni več terpel, nobeden več ljubil, nobeden ni bil bolj ljubljen kakor Pij IX, Marijin papež. Peter je nekdanj rekel Jezusu: „Ti si Kristus, Sin živega Boga.“ Jezus mu je na to odgovoril: „Ti si Peter, in na to skalo bom zidal svojo Cerkev in peklenške vrata ne bodo premagale.“ (Se vé, kakor so besede Kristusove do Petra veljale vsem papežem, tako besede: „Ti si neomadežan v oznanjanji sv. vere“, veljajo vsem papežem.) Pij IX je rekel Mariji: „Ti si brez madeža v svojem spočetju“. In Marija je Piju odgovorila: „Ti si neomadežan v veri, ti si nezmotljiv namestnik resnice.“

Ljubljencu Jezusovemu, sv. Janezu, sprejetemu sinu Marijnemu, je bilo dano preživeti preganjavce sv. Cerkve, in z lastnimi očmi viditi zmago Jezusovo na zemlji. Po čudežu, 19 stoletij neslišanem, je novi Janez prestopil leta sv. Petra. Naj bi bil Pij IX zadnji papež stiskane Cerkve, naj bi saj zarijo njene zmage še zagledal! Vladanje njegovega naslednika je v Malahijevem prerokovanji naznanjeno z besedami: „Luce in coelo“. Luč na nebu. Luč iz nebes bo morebiti Marijno oko, katero gleda na zemljo.

Kralj Vittore Emmanuele.

Ove sonno trova.
Civilt. catt.

O priliki potovanja kralja „Vittore Emmanuele“ se veliko piše in bere po časnikih. Mi ne moremo spomineka staviti, kakor vidimo v celi Evropi možem, ki ga zaslužijo, pa mnogokrat tudi brez zasluženja dobivajo; menimo, s peresom samo en spomin natisniti. Kar bomo pisali, bo objektivno, pravici in resnici hočemo dati čast. Ko smo od Rima pisali, bodi nam dovoljena beseda od Turina in laškega kralja. Znano je, da uno mesto je bilo sedež tega kralja. Stoječi v prezali, veliki stoljni cerkvi v Turinu, zagledamo memo glavnega altarna stopnice. Radovedni stopimo po njih. Neki gospod gre pred nami, odpre vrata, pokaže se soba zlata se bliskajoča. Stopimo vanjo, prašamo služabnika, ki je bil na straži, kje da smo. „Monsieur, c' est la chambre de Suisse,“ — to je bila soba Švicarjev. Kadar je še bil kralj v tisti rezidenci, so tukaj bili Švicarji na straži, ako se vam poljubi „apartamente“, razne sobane viditi, bode vam postreženo. Mož nas pelje morebiti skoz 12 sob. Pridemo iz lepote v lepoto, peresa ni, ki bi popisalo bliskoto zlata, slike, marblaste štatve, bogastvo in umetnost. Ali k reči!

Naša naloga je opravičiti, kar smo rekli v zadnjem listu, da laški kralj v Kvirinalu spanja nima. Pri ti priliki se spomnimo, kaj pravi Michelet, francoski pisatelj. V svoji brošuri o franko-prusijanski vojski piše: „l' âme invincible de France (nezmagljiva duša je francoska); dalje pravi, da se bode Francoska okrepčala, da še ni zginila, kakor Prusijani mislijo.

V duhu vidi širokoustne Prusake, da se posmehujejo njegovemu prerokovanju, in jim kliče tako: Taisez vous imbecilles que je vois rire de loin (tiho bodite, puhloglavci, ki vas vidim smejati se od daleč).

Tiste besede mi ponavljamo liberalcem, kadar berejo, da kralj ne more spati, in pravijo: zakaj ne? misleči, da je rop naravna stvar! Civiltà catt. nam je prinesla: „Sonno non trova“, in nemški časniki: „we er ſich ver den Geſpenſtern fürchtet“. Vzemimo v roke zgodovino, katera sodi kralje in narode. Bil je piemontski kralj tistega stoletja „Carlo Emmanuele“, ki je bil prav pobožen človek; ko je kraljica njegova žena umerla, katera je bila med svetnike prišteta (kanonizirana), zapustil je kralj svoj tron in šel v red oo. jezuitov. Kralj „Carlo Alberto“, oče našega kralja Emanuela, je bil od jezuitov odgojen; teta Viktorjeva še živi, je cesarica Marija Ana in žena cesarja Ferdinanda. Ona, tako smo v Beču čuli, je celo noč molila, kadar je cesarja božjast hudo imela. Tudi kralj „Vittore Emmanuele“ ne more biti brez maše. Ako v kaki hiši božji duh, kateri uči: ljubi Boga in bližnjega, tako dolgo vlada, si je tudi otroke brez vere in vesti težko misliti.

To smo hoteli prvo postaviti, da sklenemo: Novi laški kralj se pelje na homec Kvirinal, ob desni stoji papeževa palača, to je, „sacra consulta“, kjer so sedeli visoki svetovalci; ob levi velikanski kipi, vodometi, dalje palača Kvirinal, v stežaji dolga kakor Vatikan, kateri šteje 11 tisoč sob; kralj stopi v palačo, po prostornih sobah se spreha, kjer sledi stopinje tistega moža, katerega časti vesoljni svet kakor „sv. Očeta“, potem glavo položi: jako jako čudno bi bilo, ako bi on spal spanje pravičnega, kakor sv. pismo govori. Ob roki zgodovine pojdemo naprej. Kralj Viktor ni iz svoje terdovratnosti Avstriji vojske napovedal. Vemo, da liberalci so že njegovemu očetu Karolu Albertu tako dolgo

*) Ne mara zato naši liberalci zdaj toliko kadila požgati po časnikih V. Emanuela — ti „patriot“ (?)?

na uho trobili, da se je spustil v vojsko z nami. Tisti liberalci so bili v zvezi z Napoleonom III. Ko je Napoleon I. 1830 na Laškem se upora proti sv. Očetu vdeležil, je bil svojo besedo lahunom dal, če ga sreča na francoski stol postavi, da se bode svojim liberalnim bratom na pomoč vzdignil. Bil je francoski cesar, ali pozabil je svojih bratov; šestkrat, menimo, je bil opomnjen, da naj se zbudi; spal je za nje, dokler ni prišel morivec Orsini, ki mu je bombe pod noge vergel, rekoč: Jaz sem nezadovoljen z Avstrijo. Bitva je bila; Lombardija I. 1859 zgubljena, 1866 so šle Benetke, katere je Avstrija s tako britkim srcem žertvovala Napoleonu, ki jih je potem podaril laškemu kralju.*) Francozi so še branili Rim in provincije. Francozi zapustijo Rim, in tisti dan so bili od Prusov pervikrat tepeni. Napoleon pade pri Sedanu 4. sept. 1870, in 20. sept. 1870 lahuni udarijo skoz Pijeve vrata (Porta Pia) v Rim. Papeževi vojaki se moško branijo proti „buzzurom“ (gornje-laškim vsiljencem), brez vspeha. „Buzzuri“ zdaj menijo, da bojo v Rimu za stanovitno; katoličani pa vedo, da sleherni samosilnik, ki se je priplazil v papeški Rim, je osramoten iz njega šel.

Val. Gašperšič.

Oče Pirc.

Očak indijanskih misijonov, 88letni misijonar v. č. g. Fr. Pirc, so v petek, 3. t. m., prišli iz Amerike v Ljubljano, kakor smo bili nedavno po gosp. Čebuljevem dopisu napovedali. Mil. škof št. pavelski v Minesoti imajo toliko skerb in spoštovanje do misijonarja, ki je ostarel med Indijani, da so mu dali za spremljevalca na pot čast. gosp. Naceta Tomazin-a, Pircevega tovarša in odzdaj naslednika v misijonih indijanskih. Vse je veselo častitljivega rojaka, ki je toliko storil za omiko človeštva in se je na večer svojega življenja vernil v svojo ljubljeno domovino, za katero je pred svojim odhodom v Ameriko v duhovnem in telesnem oziru toliko delal in tudi med trudom in potom med divjaki na njo ni pozabil? Kolikrat je „Danica“ prinesla dopisov od njega? Pošiljal nam je časnikov od tam, da naj se kaj koristnega iz njih jemlje tudi za našo domačijo. Bil je v prid kmetijskih korist zlasti v zvezi z znanim g. Šmidom (poprej v Šiški, zdaj ob Celovski cesti v stanovanji). Ni dopovedati, s kolikim veseljem sta se ta stara prijatla pozdravila in objela, ko sta se zopet videla. Pristavino naj tukaj še to, da pri vsi svoji starosti in oslabiljenosti si gosp. misijonar ne dajo nikoli pokoja ter vedno še kaj počnejo; na morji so pesmi kovali, da bi čas nepridoma ne potekel, kakor večini popotnikov na barkah, ki posejajo brez opraviča.

Ravno ko sta bila gg. misijonarja v saboto pri nas in so g. Pirc svoje dogodbe dopovedovali, prinese pismonos časnikov, in med njimi novojorško „Kirchenztg.“, od 18. kim., v kateri je ravno o misijonarju samem prav mikaven spis.

Oče Frančišk Pirc, pravi ta list, ki je od I. 1835 neutrudeno delal med zahodnjimi Indijani, je te dni skoz novi Jork odrinil v svojo domačijo v Ljubljano na Avstrijsko, da tam v bolj milem obnebbi preživi svoje poslednje dneve. Dobrovoljen starček je, kteremu se ukljub terpljenja med rujavokožci skoz toliko lét ne pozná njegova velika starost.

Pripovedoval je pred svojim odhodom, da njegovo delo med Indijani po Božji milosti ni bilo zgubljeno, zakaj kacic 6000 teh neolikanih ljudi je doseglo vero v Jezusa Kristusa, in živé tako po keršansko, da veliko evropskih kristjanov bi se jih moglo v izgled staviti. Ko so ga ranjki škof Baraga, takrat v „Saut-St.-Marie“,

I. 1835 prašali, med ktere Indijane želi iti, je rekel go-reči misijonar: „Pošljite me med človekožirce“.

Gospod Pirc so se pri Baragu indijančine neko-liko naučili, potem so se podali res k „kanibalom“ (grozovitnežem, človekožircem) in posrečilo se jim je v nekterih letih celo rod teh divjakov pokristjaniti. Le eden izmed njih, ki je bil pojedel svojo lastno mater, se je terdovratno branil verovati v Boga Odrešenika. Tako novojorški list; nam pa so pripovedovali častiti gospod bolj natanko, da ta strašanski nečlovek je bil pojedel svojega očeta in svojo mater, svojo ženo je bil ubil in enemu otrok glavo preklal. Ta je bil tako strahovito terdovraten, da noben nauk ga ni ganil, ne obetanje odpušenja, ne žuganje z večnimi kaznimi ga ni ome-čilo. Bil je ves trud zastoj.

Iz tega je dosti očitno, kateri ljudje vero sovražijo, zakaj jo sovražijo, in zakaj tudi druge od vere odvra-čajo. V nenravnosti je korenina nejevere. Kdor sv. vero psuje in zatira, on dela za „kanibalstvo“ in ne za „omiko“ in „svobodo“.

Pravili so o nekem divjaku ravno ta gospod, da je že okoli dvajset ljudi pojedel, in se je muzal: „to zimo bom še kake tri pojedel“. Prepovedal je bil pa indijan-ski poglavar človekožirstvo in poklical je pred-se unega grozovitneža. Praša ga, če bo še ljudi jedel? Odgo-vori: „še, če bom lačen“. Poglavar pa mu reče: „ne boš jih več ne!“ in pri tisti priči ga ubije. — Ta pogla-var je bil tako skesan za to, ker je človeško kri prelil, da je gosp. Pirca lepo prosil, naj ga nikar še ne kersti, zakaj mora se še bolj pokoriti za to ve-liko pregreho.

Drugi divjaki, pravi uni list, so (vsled g. Pircovega nauka) čisto opustili svoje divjačnosti in so prav spod-budno živeli, iz grabljivih volkov so bili krotke ovčice in jagnjiči. Oče Pirc jih je učil tudi peti in moliti*), vadil jih je polje obdeiovati in v kočah primerno po-hišje vravnati, učil jih nekterih potrebnih del in opravil. (Konec nasl.)

K volitvam na Štajerskem.

Malokje je bolj jasno povedano, kaj zahteva av-strijanska pravna stranka, kakor v klicu gosp. kanonika Kosarja do kmetijskih občin Celjskega in dotičnih vo-lilnih okrajev, kjer je on postavljen za kandidata od katoliško-federativne stranke. Razloženo je pa tudi, kaj hoče nemška liberalna in kaj slovenska libe-ralna stranka; zato ne bode nekoristno tudi za kranj-ske volilce, da jim tukaj podamo gosp. Kosarjevo poja-snjenje.

V začetku pravi, da volitve za državni zbor so silo važne, ker njih izid utegne Avstriji v malo letih dati celo novo obličje, in nadaljuje tako le:

V Celjskem volilnem okraji Vam bodo najberže tri stranke svoje kandidate ponujale.

Nemška liberalna stranka, ki hoče Sloven-cem vzeti narodnost in jim popačiti vero, ter jih kakor sužne hlapce prikleniti na zmagovalski voz brezvernega nemškega liberalizma, ki je gotovi grob Avstrije.

* Naši „narodovci“, ki se slovenskemu narodu za „omikovalne misijonarje“ vrivajo, pa imajo vse druge misli o „molitvi“. Ravno te dni se je „mladostlovec“ čudil nad gimnazijskim vodjem, zakaj že ne odpravi unega naj boljših profesorjev, češ, da govori „samo o molitvi in „liberaluhlu“. (Slišali smo, da se je „liberaluh“ nikoli ni razbil v šoli.) Ta profesor ima že od mnogo let naj večji zaslugi za slovenštino v šoli in drugod, kakor sploh v vsakem oziru pri mladih, ktera mu je tudi svoje priznanje o več prilikah razode-vala. Ena spotika za novopobene „mladci“ je nad njim, se vé: zvest in pošten duhoven je.

Slovenska liberalna stranka, ki je, kar mišljenje zastran sv. vere, cerkve in šole zadeva, nem-ški liberalni stranki kakor brat bratu podobna. Kajti tudi ona ne mara za brambo sv. cerkve in njenih pra-vic; ne vidi tudi zdaj, ko se že ves svet nad preganja-njem sv. cerkve čudi, nobene nevarnosti za sv. vero; bujska nemški enako zoper cerkvene naprave in pra-vice in ne pozna na tem svetu nič višjega kakor narod-nost. Zato ta liberalna slovenska stranka hvali v imenu narodnosti celo oropanje sv. Očeta, in dela z vso silo na to, da bi se prevergle in pre naredile po zgolj narod-nem pravu vse deržavine, cerkvene in družbinske raz-mere, ne videča, da se izključljivo narodno pravo zlasti v Avstriji le po poti kervave prekucije do zmage pri-peljati zamore in razpad Avstrije pomeni.

Avstrijska pravna stranka, ki stoji na terdnih posvečenih tleh zgodovinskega prava, to je, ki priznava pravice, kakor so si jih v Avstriji pridobile razne dežele in ljudstva, in kakor si jih je pridobila tudi katoliška cerkev; — ki si ne da ne ene pošteno pridobljene pravice vzeti; — ki varuje, kar je dobrega, to pa, kar ni več sedanjim potrebam primerno, po po-stavni poti spremeniti želi, ter si prizadeva Avstrijskim ljudstvom priboriti vstavo, ki jim ni od ene stranke vsiljena, ampak ki je prirastla iz prostih dogovorov za-stopnikov samooblastnih dežel, ter srečo Avstrije vter-diti na podlagi bratovskega porazumljenja vsih njenih dežel, ljudstev in narodov.

Dragi rojaki! na vas bo zdaj, da še pred volit-vijo dobro prevdarite, kateri izmed teh strank zmago za prihodnost želite, in od ktere svoje prave sreče pri-čakujete. Ko ste to spoznali, bote tudi že vedili, ktere stranke kandidatu pri volitvi svoj glas dati morate.

Jaz stopim pred Vas, da kar naravnost povém, kot kandidat Avstrijske pravne stranke, ki me je v svo-jem shodu dne 22. junija v Celji in potem tudi po Ma-riborskem centralnem volilnem odboru, ki ga je takrat poterdila, enoglasno za svojega kandidata postavila, in sem se njeni volji tudi udal, ker se mi je zdelo, da mi izkazano zaupanje dolžnost nalaga težko breme kandi-dature prevzeti. Da moje stališče prav umete, in pre-soditi zamorete, ali sem po svojem politiskem prepri-čanju Vašega zaupanja vreden, je treba, da dostavim še nektere besede.

Gotovo malo deržav je, ki bi iz toliko narodov obstale, kakor Avstrija. Zató je pa tudi v Avstriji po-sebno treba, da si narodi med seboj poterpljivo priza-našajo, odjenjujejo in vsak to kar sam sebi želi, tudi sosedu prijazno blagovoli. Ako Nemeč le za svoj prid skerbi, Slovenca pa zatira, in ako Slovenec le na svojo korist misli, Nemca pa pozabi itd.; ne bode v Avstriji nikoli vladala ne pravica, ne mir, ne zadovoljnost: Av-strija bo v vedni nevarnosti prevrata in pogina. Zato ugaja značaju in potrebam Avstrije najbolj taka stranka, ki nima v očeh le enega edinega naroda, ki vse Avstrijs-ke narode z enako pravično dobrovoljnostjo obsega. In prav taka stranka je Avstrijska pravna stranka. Ona ni ne slovenska, ne nemška, ne češka itd., ampak je v resnici Avstrijska, kajti njeno geslo je braniti vsako pravico in na vse strani, in dati vsakemu svoje. Zato zamore v to stranko stopiti vsak pošten deržavljan, bodisi katoličan ali luteran, Slovenec ali Nemeč; zadosti je, da ljubi in spoštuje pravico, in da noče nikomur delati krivice. In res se je tej stranki v kratkem času pridružilo ogromno število veljavnih, poštenih in učenih mož vsih narodnosti in vseh dežel, in tudi katoliški Slovenci so jo v obče veselo pozdravili in radostno sprejeli.

In kaj rečete Vi, častiti volilci? Ali se Vam ne dozdeva, da bi bila Avstrija čez vse srečna, ako bi v

javnih (očitnih) zadevah imeli besedo le taki možje, ki ljubijo pravico in sovražijo krivico, ki se vestno derže zlatega pravila: Vsakemu svoje? Ako ste teh misli, potem ste tudi Vi možje pravne stranke, in vest Vam poreče, ktereга kandidata se morete pri volitvi deržati.

„Ako me Vaše zaupanje pokliče v deržavni zbor, Vam izpovedam odkritosrčno, da bodem stopil v versto zastopnikov pravne stranke; in z združenimi močmi se hočemo lotiti svetega posla: v vsakem obziru braniti pravico in pobijati krivico.

Braniti hočemo deržavno Avstrijsko pravo, to je, braniti hočemo Avstrijo vsih njenih očitnih in potuhnjenih sovražnikov, ki jo na skrivnem spodkopavajo, in raztergati in izdati hočejo. Avstrija mora tudi zanaprej ostati edina, nerazdeljiva, močna in čestita pod žeslom vzvišene rodovino cesarjev iz hiše Habsburško-Lotrinske.

Braniti hočemo pravice posameznih dežel, tedaj tudi Štajarske, in ne dopustiti, da bi dežele, kakor nemški laži-liberalci hočejo, zgubile svojo samostalnost in se na milost in nemilost vdati morale jarmu deržavnega zbora.

Braniti hočemo vsem narodom, tedaj tudi Slovencem njih narodnost in vse narodne pravice: v cerkvi, v šoli, v vradnijah, in z vso močjo na to delati, da se §. 19. osnovnih pravic, ki vsem narodom popolno narodno enakopravnost zagotavlja, tudi popolnoma v djanje vpelje in izveršuje. Več kakor toliko v sedanjih razmerah doseči ne moremo in tedaj tudi obetati ne smemo.

Braniti hočemo katoliški cerkvi vse pravice, tiste, katere ji je njen božji začetnik na pot seboj dal, in katerih ji noben deržavni postavodajalec brez vpora zoper Boga vzeti ne more, pa tudi tiste, katere si je v Avstriji posebej po postavni poti pridobila. Braniti tedaj hočemo njeno popolno neodvisnost in samostalnost v postavodajalstvu in pravosodji v njenem lastnem področji; zlasti še v izreji duhovnikov, v podeljenji cerkvenih služeb, v oskerbovanji in vživanji cerkvenih vstanov in cerkvenega premoženja in cerkvenih závodov. — Enako pa tudi tirjamo, da se vsaki drugi, od deržave pripoznani verski družbi vse pravice, katere ji po njenem vstavu grejo, ali katere si je po postavni poti pridobila, ohranijo in varujejo.

Braniti hočemo katol. cerkvi in kerščanskim starišem pravico do kerščanske šole. Krščanski stariši hočejo tudi kerščansko izrejene otroke. Zato mora šola nadaljevati, kar so stariši doma začeli, ne pa podirati, kar so stariši s trudom doma postavili. Z eno besedo: šole, katere kerščanski stariši s svojim davkom vzdržujejo, morajo biti kerščanske šole. Pri tem pa nikakor nismo, kakor se nam podtika, zoper učiteljski stan; mi mu ne zavidamo njegovega boljšega stanja, ampak mu ga iz srca privoščimo. Mi tirjamo le edino, da se šolska postava v tem smislu prenaredi, da zadobi šola zopet kerščanski značaj, da učitelj in katehet složno delata za kerščansko izrejo otrok. Do tega imajo tudi katoliški Slovenci neizgubljivo pravico. Zato bomo branili kerščansko šolo in pobijali brezversko šolo.

V polajšanje kmetijskega stanú posebej se hočemo boriti za to, da se zemljiški davek dalje ne povišuje, in po strogi pravici razmeri; — da dobi kmetijski stan več, in sicer toliko zastopnikov v deželnih in v deržavnem zboru, kolikor mu jih gre po njegovem številu in po njegovih davkih; — da se srenje po sili ne družijo, in se jim dolžnosti odzamejo, katerih opravljati nikakor ne morejo; — da se nekoristni in nepotrebni okrajni zastopi odpravijo; — da se pa prav zato politiške in sodnijske gosposke perve najnižejše verste bolj

med kmete postavijo, da se jim nepotrebni in dragi daljni poti prihranijo: — da se sodnijski red na bolj proste podlage postavi, da ne bode ubogemu kmetu že za vsak najmanjši posel advokata ali notarja treba, in da se zamorejo sploh sodnijski posli bolj hitro veršiti; — da se posilno legaliziranje, ki toliko denarja stane, nemudoma odpravi; — in da se postave zoper potepuhe in sleparje, pred katerimi že več prestatni ni, poojstrijo.

V obče hočemo vse svoje moči v to napenjati, da se vse deržavino postavodajalstvo obnovi in izveršuje le v soglasji z Božjimi zapovedmi in na podlagi kerščanstva; kajti kakor za posamega človeka, tako tudi za deržave ni rešenja in zveličanja, kakor le v njem, ki nam je od Boga poslan za Zveličarja vesoljnega sveta.

Dobro vem, da Vas mnogi motijo rekoč: „Pravna stranka in zlasti duhovniki hočejo „stare čase nazaj s tlako in desetino.“ Pa kako bi zamogla kaj takega ravnopravna stranka? Njena zvezda je — pravica. Bi li pa bila to pravica, ako bi Vas hotel kdo v tlako in desetino zopet vpreči, katere ste se s poštenim plačilom rešili? Zastavim Vam svojo možato besedo, da je to sumničenje gerda laž; in rad se za vselej podveržem Vašemu zasluženemu zaničevanju, ako bi kedaj jaz ali kdo drugi izmed pravne stranke za tako krivico le eno samo besedo spregovoril.

Moje in pravne stranke geslo je: vse za vero, dom, cesarja! Kdor na to geslo prisega, naj stopi pri volitvi na mojo stran.“

Ogled po Slovenskem in dopisi.

Iz Ljubljane. Kanonik Kosar in njegov program. „Narod“ je bleknil nektere besede o programu gosp. kanonika Kosarja, ki je truda vredno, da jih pojasnimo.

Pravi, da Kosar „prihaja s frazami“. To naj sodijo čitatelji sami; zato jim podamo Kosarjev proglas v današnjem listu. Sicer se pa nam dozdeva, da 100 liber „Naroda“ nima toliko jedra, kolikor edini ta Kosarjev spis. —

Kosar sam pravi, da ko poslanec hoče braniti vse narodne pravice v cerkvi, v šoli, v vradnijah, in z vso močjo delati na to, da se §. 19 osnovnih pravic popolno v djanje spravi. „Narod“ mu pri tih jasnih besedah vender podtika, da „njegova pravna stranka je le rimska, le brezdomovinska, nerodoljubna“. — Komu bode tedaj čitatelj verjel? Ali „Narodu“, ali Kosarju? Kosarja poznamo od njegovih študentovskih lét ko sošolca, in upamo si vse sošolce in vse poštenjake, ki so ga kdaj poznali, na pričo poklicati, naj pové kdo, če mu tudi nar manjši nepoštenost očitati zamore? — „Narod“ pa vsi poznamo, da očitno pred svetom govori: „Vero mi spoštujemo“, in ravno tako očitno pred svetom ta list vero gerdi in zaničuje. Poznamo ga, da očitno pred svetom govori: „Duhovnikov, fajmoštrov, kaplanov mi ne sovražimo“, — in ravno tako očitno pred svetom zagrizeno sovraštvu do duhovstva razodeva.*) — Komu tedaj bode te verjeli?

— **O volitvah** obravnava v katol.-politiškem shodu mesečnem 5. t. m.

Dr. Kosta je spregovoril o sedanjih volitvah. Mi Slovenci smo zmiraj imeli težavno delo pri volitvah, vender pa lajše od sedanjega. Poznali smo poprej nasprotnike, ki so bili, ali Nemci, ali odpadniki; sedaj pa se imamo boriti z narodnjaki, brat z bratom.

Pa še druge žalostne reči so se prikazale čisto

*) To smo v Dan. št. 39 z njegovimi lastnimi besedami dokazali, toraj tukaj ne ponavljamo. Vr.

na novo: imamo namreč štiri stranke pri sedanjih volitvah: nemško, liberalno slovensko, konservativno slovensko, in četrta se je začela še le zadnje dni; to so nekteri, ki nočejo biti ne „mladi“ ne „stari“, hočejo pa priti v državni zbor.

Mi se moramo poganjati za naš program, pravi govornik. Tisti tako imenovani „nadstrančarji“ bojo napravili največi zmešnjave, bodo najbolj škodovali naši reči. Že trije taki kandidati so zdaj: Pajk na Štajerskem, ki je pa vsaj program dal in obljubil, da se bode podvergel „klubu“ (skupini domoljubnih poslancev); v Novem mestu Bučar, ki se nič prav ne vé o njegovih mislih, pa ondotni rojaki so prosili, naj se ne postavlja drugi; in pa dr. Razlag v Ljubljani. Temu bi ne nasprotovali, ali čudno je, da ob enem tudi za Notranjsko kandidira. V „Narodu“ danes sam pravi, da za Notranjsko kandidaturo sprejme. Tedaj tam in tu. V ravno tem listu je napad na Hohenwarta, da ni programa dal, nikjer pa ni rečeno, kaj je program Razlagov?

Volitve pa so silo važne. Če poslanci pojdejo v državni zbor ali ne, to se bo še le po volitvah razločilo. Če grejo v zbor, se morajo boriti za katoliško Cerkev, zakaj sploh znano je, kaj liberalci nameravajo; toraj moramo imeti take kandidate, ki bojo odločno za Cerkev. Stavim toraj predlog:

Zbor naj izreče, da vsak kandidat mora odločno povedati svoj program, in ako se bo njegov program zlagal z našim programom, potlej še le ga zamoremo za kandidata priporočati.

G. Regali opomni, da so nadstrančarji imeli že kake štiri shode, da je dr. Razlag obljubil, da bo sam prišel in razmotal svoj program, pa ga še ni bilo, da je neki njegovo življenje njegov program in da to pri nekterim več velja, kakor pri drugem dva programa, ker marsikteri so odpadli od svojega programa. Meni tudi, da je dr. R. zmožen zmagati v Ljubljani. Na Notranjskem je dr. Razlag kandidiral na prigovarjanje neklih gospodov, kar pa ni prav: gg. mislijo, da bo Hohenwart pobiral še le to, kar bi Razlag pustil? Meni poslednjič, naj se skliče shod in se pokliče dr. Razlag.

G. Klun pravi: Dr. Razlag je na Notranjskem naš nasprotni kandidat, in vendar zahtevajo, da tukaj zanj delajmo. Tam on sam kandidira, tukaj ga drugi. To je znamenje, da se z nami ne strinja. Vi hočete, da naj tukaj z Vami delamo? dobro; tudi Vi na Notranjskem delajte z nami: naj dr. Razlag naravnost stavi svoj program, ob enem pa na Notranjskem kandidaturo opusti.

Dr. Kosta pobija stavek: Moje življenje je moj program. Kdor ne da programa, ga nikoli ne moremo prijeti za besedo, ako odpade; ako je dal pa program in mu je nezvest postal, ga imamo za kaj prijeti. Pravi, da misel za kandidaturo dr. Razlaga v Ljubljani izvira od mladoslovencev, in mi smo odjenjali, zdaj pa se dela z nami komedija: Tam naš nasprotnik; tukaj pa mi zanj? Kakošno prostislovje!

Naslednjič je bil enoglasno sprejet dr. Kostov predlog, kakor tudi predlog dr. Čebašekov, da zaradi volitev naj društvo ima v kratkem še eno sejo.

— **Mesečnega shoda katoliško-politiškega društva** 5. t. m. se je vdeležilo posebnó veliko družnikov in gostov. Pričujoča sta bila tudi ameriška misijonarja, preslavni oče Fr. Pirc in njegov tovarš v misijonu čast. gosp. Nace Tomazin; ves zbor je z živostjo zaklical slavo tolikanj zaslužnemu, skoraj 88letnemu starčeku.

Nato je prečast. gosp. kanonik Urh prav zanimivo poročeval in živo popisoval slovesnosti, ki so se godile v „zlatni Pragi“ 28. in 29. kimovca, pa s kolikim veseljem in odličnostjo je bil sprejeman naš poslanec,

ter je s tim bil počeševan ves naš narod. Obširniši poročilo prihodnjič; pristavimo samo še, da ob koncu poročevanja so vsi pričujoči govorniki z enim glasom naznanili naj priserčniši zahvalo, da je svojo nalogo tako dobro zveršil.

Gosp. stavbni svetovalec Potočnik je potem govoril o stanu duhovstva na Avstrijskem. Skazal je ob kratkem, kako je verska ideja globoko vsajena v vse človeške serca, da tudi „filozofi“ je ne morejo utajiti, da ima silno moč do človeštva sploh in veliko vplivost tudi v politiko, da je vera „plajš vladarjem“, kterim samim se prestol podere, ako se vera spodkopuje.

Toraj kaže zgodovina vsih dežel, da je bilo povsod duhovstvo v časti in spoštovanji; slabo znamenje pa je, da se v Avstriji v tem oziru od nekaj časa drugač godi in se duhovske pravice zatirajo. Pisalo se je n. pr. ravno te dni, da kaplani nimajo pravice voliti, ker niso stanovitni na enem mestu in jih škof zamore prestaviti. Toda mnogi pisarji, ki so kdaj bili v naj nižjih šolah, ali so kot „korporali“, feldbebeli“ itd. služili in zamorejo tudi prestavljeni biti; pa vendar imajo volilno pravico itd. To pa ima politiške nasledke. Ako se katoliška ideja, duhovstvu veljava manjša, se dela za protestantizem, za bismarkovstvo. za rast nemško-protestantskega vpliva. Kolikor bolj brezverstvo zmaga, toliko bolj se pripravlja v cesarstvu za velikonemštvo itd.

Konečno so bile še nekatere obravnave o sedanjih volitvah, ktere so v lastnem spisu današnj. lista.

Z Gorenskega. Z veseljem smo sprejemali vabilo na pomoč in naročbo za konservativni slovenski dnevnik: z veseljem podpisovali in dajali darove zanj. Sploh vsih pravih narodnjakov, svetovnih in duhovnih glas je: tak časnik moramo imeti, da ž njim branimo narodove svetinje in pravice, ohranujemo in razširjamo pravo omiko, blagor dušni in telesni slovenskega naroda in njegove domovine. Vedno bolj se odpirajo oči tudi tistim, ki so bili dozdej bolj zaspani, in spoznavajo, da se nam je verv že dela okoli vratú, in se je vendar treba braniti, preden jo nam zadergnejo naši liberalni sovražniki do dobrega. Ali se bomo ubranili ali ne, to je v Božjih rokah; sramotno pa bi bilo, ko bi se ne branili, dokler je količkaj mogoče. Pošten slovenski dnevnik toraj imeti moramo, in to po ceni, kolikor je moč. Svetujemo dotičnemu odboru, naj pregleda pole, na kterih so podpisani darovatelji in naročitelji za „Slovenca“, ozrè naj se okoli po slovenskih okrajinah, in kjer med podpisanimi pogreša narodnih móž, kterim morebiti vabilo še ni došlo, jim naj ga pošlje; zanašamo se, da ne bo zastonj. Marsikteri tudi teh, ki so po malem podpisali, upamo, bojo še kaj.

Radi bi še spregovorili o vnanji obliki, zlasti o pisavi „Slovenca“, in razodeli nekatere želje, ki jim bo gotovo priterdila večina Slovencev. Naš „Slovenec“ mora biti pošten, možat, nepristransk, resnično omikan in olikan; in Bog varuj, da bi množil le število tistih listov, kterih poglavitno, skoraj edino opravilo je, da pobirajo lazi in prazne čenče, opravljajo, obrekujejo, zmérjajo in očitujejo, kar je in kar ni. Tacih listov v svojo lastno škodo imamo že dozdej odveč; ne donašajo nam nobenih blagrov, temuč napravljajo le zdražbe in sovraštva med rojaki in nam delajo sramoto pred sovražniki in tujci.* Naj se toraj pretresa vsaka reč možato in resnobno, brez osebnosti, kjer ni silo potreba. Resnica je pomislika vredna, naj jo pové prijatelj ali sovražnik;

* Naš poprej edini narod so razkosali že v tri stranke, tako da mali narodič z nenaštvom vred je raztergan v 4 dele! Kako silo potreben je pošten dnevnik, kaže zlasti tudi „Narod“ od zadnjega torka, ki je poln živinsko-strastnih zasramovanj. Ljudi, ki tako divjaško otresajo, bi ne bilo varno še k živini djati, kajti v jezi utegnejo vse pobiti: če so bolji za „omiko“ naroda -- kdo si vé??

krivico pa je treba dokazati z razlogi in ne z zasramovanjem. Le surovo in sprideno serce zamore veseliti, ako se z gerdim očitanjem znaša nad nasprotnikom, in si misli, zdaj sem mu pa dal! Marsikterikrat se nam dozdeva, bi nepristransko, spodobno pretresovanje kakega zamotanega vprašanja zmotene preverilo, in na drugo pot pripeljalo; zmerjanje in osebno zasramovanje jim pa le k spreobrnjenju in vernitvi pot zapira. Lepa besada podučiti, gerda le žali in draži, ter stori, da se nasprotnik zagriže v svoje zmote. Kar veljá v privatni, osebni družbi, se tem bolj spodobi v očitem političnem in časopisnem življenju. Osoljeno naj le bo, ali zasramljivo ne. —

Da bo časnik zanimiv, naj zbirajo in mu pošiljajo rodoljubi iz vsih krajev in strani Slovenije novic; vendar pa le takih, ki so res mikavne in podučne. Vsih nespodobnost in nečednost se je ogibati. Večkrat se pa v kaki hiši ali družini prigodi nesreča, ki jo pred svetom naj raji zakrivajo. Ni prav, take reči križem svet razglaševati le za to, da se kaj novega ali „pikantnega“ pove in radovednost bralcev pase, zavolj tega pa cele hiše in družine pred svetom v sramoto pridejo.

Naj bo „Slovenec“ podoben bučelici, ki nabira sladkega medu, in goji, ne pa gadu, ki spravlja strup, in z njim mori.

Z Vranjepeči, dné 6. okt. — Odkar izhajaš, ljuba Danica, — in tega je 26. leto — imenovala si ta kraj samo dvakrat. Takrat namreč, ko si v „duhovskih spremembah“ l. 1871 naznanila smert gosp. fajm. Mih. Rozmana, in potem ko si napovedala naslednika njegovega. Danes dobiš prvi dopis s tega malo znanega kota. Namen njegov je, opisati nekoliko svečanost 21. sept. t. l., ko je bilo blagoslovljenje velikega altarja, posvečenega škofu sv. Urhu. Lično ga je izdelal, zlasti dobro pozlatil podobar Andrej Rovšek iz Moravč. Pokojni gosp. Miha Rozman so zanj volili 500 gld. A to še ni dosti. Zvonik je imel streho podobno kučmi, kakoršno nekteri po noči nosijo na glavi, in še ta je bila strohujena, da joj. Potreba poprave je bila velika, še večja nezmožnost male ubožne hribovske soseske. V tej sili so Njegovo Veličanstvo preblagi cesar Ferdinand prihiteli na pomoč in darovali na prošnjo tukajšnjega duh. pastirja 400 gld. Ročno vozijo ljudje kamen, opeke, peska in apna, v hosti veselo poje sekira. Tesarski mojster Janez Verhovnik iz Tunjic postavi zvoniku osemoglato mično potegnjeno postrešje in gosp. Alojzij Stadler iz Kamnika ga pokrije brez lotanja s cinkom. Veselje je gledati predelani in z novo streho pokriti zvonik. Imenovana mojstra sta priporočila vredna. Sedaj pa še zvonovi. Ti so bili še le borai, komaj si jih slišal v bližnji farovž. A kaj čuda, saj so vsi skupaj tehtali celih — 11 stotov in 37 liber. Tudi tu nas ne zapusti pogum. Farmani kar morejo globoko sežejo v luknjasti žep, in glej: 28. avg. pripeljejo iz Samasove zvonarnice tri nove v kvart-sekst-akordu vbrane in 18 liber manje ko 33 centov težke zvonove na precej sterma Vranjopeč. Dné 21. sept. smo blagoslovili veliki altar in Boga zahvalili za srečni izid za nas tako velikega početja. Veselo je odmeval strel možnarjev od verhova do verhova, praznično so mu priterkavali novi zvonovi, slov. tribojnice so vihrale na visokem mlaju in iz visokih lin; k temu zeleni slavoloki, pisane zastave, veseli obrazi ljudstva, krasno vreme, vse je naznanjalo, da smo doživeli dneva, kakoršnih je malo imela naša majhna uboga fara. To čisto, keršansko radost so povišali z navzočnostjo svojo gg. župniki Neveljski, Šmartenski, Rovski in Zlatopoljski z drugimi gospodi vred, katerim vsim preserčna hvala, posebno pa še preč. gosp. dekanu Kamniškemu, ki so sv. mašo služili in v primerni pridigi razložili imenitnost omenje-

nega dneva. V letopisu Vranjepeške duhovnije ostane 21. sept. v vednem spominu. Bog plačaj pokojnemu g. M. Rozmanu, ki so tukaj pastirovali 50 lét, kakor tudi predobremu, miloserčnemu cesarju Ferdinandu in sploh vsim, ki so kaj pripomogli v čast Božjo in cerkvenega patrona sv. Urha!

Iz Dola pri Ribnici, 6 okt. — Noč med pretečnim petkom in soboto je bila pri nas strašna. Okoli 1/2 9 zvečer začne plat zvoná biti ter naznanuje strašansk ogenj v Prigorici. Pri Papaževih h.-št. 28 je pričelo goriti, in ker je bila hiša vsa lesena, je bila naenkrat vsa v plamenu. Ljudje so sicer od vsih strani naglo na moč prihiteli in s pripomočjo brizgalnic in z razdertjem male hišice zraven Papeževe proti vasi je bila nemilemu ognju pot zaperta v vas. Ali požar je toliko bolj divjal proti vodi ter je vpepelil zraven Papeževe hiše še dve drugi, Soldatovo in Kovačevo. Razun teh treh hišnih poslopj in razderte hiše ni ogenj nobenega poslopja vpepelil. In le samo pri Papeževih, ker so imeli kašico v veži, je ves letošnji pridelek zgorel. Ali nesrečni pogorelci, kateri so sicer za nekaj malega bili zavarovani, so toliko bolj milovanja vredni, ker še 2 leti ni minulo, od kar so jim bili podi ali skedoji s senom pogoreli.

Iz nemškega Gradca. (Konec.) Pod vodstvom o. Ferd. Stentrupa iz Jez. družbe (profesorja spekulativne dogmatike v Inspruku) so bile pretekli teden eksercicije za duhovne, pri katerih je bilo duhovnov 101. Zdele so mi se tako izverstne, pa tudi tako ojstre, da enakih še nisem slišal. Opomnim naj le nekterih beséd mil. škofa, ki so jih po navadi vmés rekli. Priporočali so ljudske misijone in so denarno pomoč obljubili gg. župnikom, ki bodo misijon obhajali v svojih farah. Pri tem so povedali, da v nemškem delu Tridenške škofije je že pred več leti polovica fará naredilo vstanove (štiftenge) po 1000, 800, 600 gld., da se od njih obresti na vaakih 10 lét po tistih farah misijon obhaja, in ker to tudi pri tukajšnjih misijonih pri sklepnem govoru navadno omenijo, upajo, da se bo s časom tudi na Štajerskem ta lepi zgled posemal.

Dalje še omenim točko, ki so jo vnovič povdarjali, in o kateri, kakor sem slišal, je bilo govorjenje pri ljubljanskih duh. vajah, namreč kako potrebna in njih delavnosti koristna je edinstvo med duhovščino. Ranjki škof Tridenški, Schneiderer, ki so l. 1850 v sluhu svetosti umerli, so rekli: Ko sem v bogoslovji bral 17. poglavje evangelija sv. Janeza, sem se čudil, da Gospod J. Kr. tolikokrat ponavlja: „ut sint unum, ut sint unum“, zdaj pa po večletnem pastirovanju in drugem duhovnem delovanju to dobro razumevam. Če sta dva duhovna v enem kraju res pobožna, ali celo apostoljska moža, pa če nista po bratovsko edina med seboj, se to kmalo spozná, tudi če nikomur ne povesta, in to škoduje njuni časti in njuni delavnosti in tudi — veri. Zato Kristus omenjenim besedam koj pristavi: „ut cognoscat mundus, quia Tu me misisti“ („Da svet spozná, da si me Ti poslal“). Tedaj iz edinstva med duhovni bo svet njih božje poslanstvo in celo resnico vere v Kristusu spoznaval. Zato tudi v sedanjem času, ko je toliko govorjenja o prerokbah, vendar nobena ni tako zanesljiva, kakor omenjene Kristusove besede: „ut cognoscat mundus“. Zdaj je tolika edinstvo med papežem in škofi, med duhovni in vernimi, da to je še nar bolj zanesljivo znamenje, da vera nam še ne bo vzeta, da bo Bog še posebno svojo moč pokazal, in da bo svet spoznal Njegovo moč in nebeško poslanstvo sv. Cerkve.

Iz Amerike. Iz Richmonda 10. kim. piše naš pridni rojak g. M. Simonič o strašnem viharju, ki je divjal 24. avgusta uro deleč od Richmonda. Ob šestih zvečer je zbučal taki strašen veter, da je kmetom hiše, hleve, hrame in vse druge poslopja na uro deleč razmetal po

košenicah. En voz je neslo dve uri deleč v zraku in ga je na sto in sto koscev razdjalo, da ni bilo nič družega najti kakor same male razcepljene kose, po 6 palcev dolge. Sam, pravi, sem vidil hlođ, 13 čevljev dolg, do dveh čevljev debel, ki ga je 150 korakov deleč neslo. Tako strašna je bila ta reč, da nobeden ne verjame, kdor ni sam vidil, in noben starček kaj takega ne pomni. — Pozdravljeni bodite, ljubi Kranjci! —

Razgled po svetu.

Skerb sv. Očeta za ubožniši stanove. Očetovska skerb papežev za delavne stanove je bila o vsih časih tako velika, da katoliški pisatelji nikoli ne bodo vsega dopovedali. Nikoli niso papeži nikjer obrnili oči od ubogih in stiskanih. Rim je poln vsakterih vstanov, ki so namenjene ubožnim pomagati in so dokaz darežljivosti rimskih papežev. Nobeno mesto toliko tacih naprav ne šteje. Po opominjevanji cerkvenega poglavarja rimska duhovšina neutrudoma in z vsemi deli keršanske ljubezni skerbi posebno tudi za blagor delavcev, za njih časne in večne potrebe.

Dokler so bili Pij IX vladar, jih ni nobeden presegel v skerbi za delavce in za uboge. Da bi jim zljajševali njih revšino, so za nje obračali naj večji del pomočkov papeškega zaklada. Delavski stan v Rimu in po vsi papeževi deželi zamore danes pričati, da je bila dedšina sv. Petra njih lastnina, da so Sardinariji s svojim ropom še več škodovali njim, kakor pa sv. Očetu.

Zdaj, ko Pij IX svojim ljubim delavcem sami ne morejo več pomagati, se prizadevejo jim prijatlov in dobrotnikov pridobivati. Kar ne morejo z denarjem, skušajo z besedo doseči. Povsod spodbujajo, da naj se napravljajo vstanove v ta namen, da bi delavci dobivali poduk s tolažbo, podbudovanje k čednosti in časno pomoč. Tako so nedavno spodbudovali in s papeževim pismom pohvalili več duhovnov, ki se na Francoskem in Beneškem pečajo z delavci. Sploh je znana ljubezen sv. Očeta za vse, kateri koli pomoči potrebujejo, in ni ga, da bi tako ljubil reveže, kakor Pij IX.

Iz Ljubljane. Za judovsko lažnjivo „Presse“ so tudi drugi listi gerdili milostnega škofa, da gozde v Gornjem gradu nezmerno izsekujejo. Na to nepošteno počenjanje je prinesel „Vaterland“ 7. oktobra iz Gornjega grada od oskerbnika g. Bičmana overženje in pojasnilo. Škofijsko posestvo Gornji grad ima do 12.000 oral gozdov; zato se mora pa 820 sežnjev derv za kurjavo in za dva kraja stavbnega lesa vsako leto iz tega oskerbovati, ker odkupnina še ni dovršena. Letnih dohodkov iz teh gozdov je do 6000 gl., tedaj po 50 kr. na oralo. Od tega se mora odšteti 3500 gl. letne plače za gozdinsko osebstvo in pa davki. Iz tega je očitno, kaj pomeni tisto očitanje o zoperpostavnem ali nezmernem izsekovanji. Če so bili l. 1863 viharji nekaj tisuč

dreves poderli, je bil to nasledek nevihte, ne pa nepostavno izsekovanje. O kaki vradnjiški komisiji za pregledovanje gozdov je znano tudi le samo časnikom, ki s tistim poročnikom vred, kakor je znati, išejo le ljudstvo in vradnije slepiti, in znamnje griževe nove ère pa gospodujejoč razuzdanosti je, da se o vsaki priliki iše oskruniti poštenje onih, ki so cerkveni možje, ali pa s Cerkvijo v prijaznosti. — Kakor o tem, naj si mislijo, častiti bravci tudi o družih enacih spisih, da bodo pravo zadeli, — vselej nasprotno od tega, čez kar oni zabavljajo, in malokrat se bodo zmotili.

— **K volitvam.** Da gg. kaplanje ne smejo voliti, je sleparska laž; slišali smo ravnokar z nekega kraja, da se temu nobeni zadržki niso stavili.

Dr. Sterbenc kandidat. V ponedeljek zvečer je prišel z Dolenskega telegram do gosp. dr. Sterbenca, da so ga postavili za kandidata, kmali potem do dr. Bleiweisa od g. Tomšiča, da se zarad hude bolezn kandidaturi odpove. Na nagovarjanje domoljubov je dr. Sterbenc še tisti večer odgovoril, da se podverže. V njem, Dolenci! imate pravičnega, poštenega kandidata, volite ga enoglasno tudi Vi Kočevarji, in svesti si bodite, da bode tudi za Vas prav! —

Za novi časnik je blizo 900 naročnikov, brez Ljubljane. (Loka in Idrija še niste pôl poslali.) Podpore je došlo 787 gl., 3 akcije banke Slov. in 2 državni obligaciji. Obljubljenih je 1250 gl. in 8 akcij banke Slov. Od c. kr. vlade še ni poterdila. Odbor prosi gg. pisatelje, naj blagovoljno začnó dopisovati; dobri, lahko razumljivi, času primerni spisi so zdaj med prvimi potrebami.

Duhovske spremembe.

V Ljubljanski škofiji: Prestavljeni so č. gospodje: Štupar Jan., kaplan in katehet s Černomlja v Stopiče; Bergant Val. iz Stopič v Černomelj; Oblak Lor., semeniški duh., za duh. pom. na Kerko; baron Ceno Cirheimb, v Ljubljansko škofijo sprejet iz škofije solnegraške, pride za kapl. v Šmartno pod Šmarno goro.

V Terzaški škofiji: Č. g. Jožef Omers gre za II. Subsidiarja v bolnišnico v Terstu; č. g. Jožef Križman k sv. Ivanu v Vardelju pri Terstu za duh. pom.; č. g. Mih. Jagodec za duh. pom. na Opčino. Razpisana je fara Draguč do 31. t. m.

Dobrotni darovi.

Za Dolence s točo poškodovane: Neimenovan na Goriskem 5 gld. — Od sv. Katarine pri Topolu 5 gld. po č. g. fajmoštru. — Po g. J. Čadežu iz Matenje vasi 6 gld. — Preč. g. kan. M. Meršol 10 gld. (z ozirom na pogor. v Biški vasi.) — Dr. G. v Ljub. 5 gld. — Dobrotnici iz Ljubljane po g. Grosu 10 gld. — Šoriški farmani z gosp. duh. pastirjem 9 gld. 59 kr. — Št. Lamperška duhovnija po č. g. duhovnem pastirji 11 gl.

(Drugi darovi prihodnjič.)

Gospodom volilem Žužemberškega, Trebanskega, Mokronoškega, Rاتهškega okraja in Kočevske okolice!

Ker se je gospod Emanvel Tomšič zarad silno hude bolezn kandidaturi odpovedal, so si ondotni volilci namesti njega za poslanca zbrali v državni zbor

gosp. doktorja Jurija Sterbenca

v Ljubljani, katerega za ta volilni okraj tedaj tudi podpisani odbor živo priporoča.

V Ljubljani 7. oktobra 1873.

Izvrševalni volilni odbor za Kranjsko.